

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovn. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vršice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Vabilo na naročbo.

Z novim letom nastopi „Gospodar“ svoj 8. tečaj. Delal bo tako kakor dosedaj, opravil pa še veliko več, ako najde še več naročnikov. Teh bode lahko dobil, ako se najde v vsaki fari vsaj eden veljaven mož, kateri bi se za dobro stvar na toliko potrudil, da pridobi za vsako politično srenjo po enega alj dva vrla moža, ki se na list naročita in drugih naročnikov pridobiti skušata.

Ko bi se posrečilo, da „Gospodar“ po tem potu ljudi v svoje roke dobi, bi v kratkem lahko vse drugače bilo, ter bi se nam ne bilo treba toliko sramovati omahljivosti in figamoštva, ki se ob volitvah kaže. Ker vsak pameten domoljub spozna, da je ljudstvu poduka treba, pomagajte zdaj, da se razširi list, ki ima ta namen.

Pri tej priliki izrekamo prisično zahvalo gospodom dopisnikom, ki so nas v tem letu tako marljivo in zdatno podpirali. Ostanite nam tudi v novem letu zvesti podporniki — vse Bogu na čast in ljudstvu v prid!

Cena ostane listu kakor dozdej:

za celo leto s poštnino vred . . .	3 gld. — kr.
za pol leta „ „ „ . . .	1 „ 60 „
za četrť leta „ „ „ . . .	— „ 80 „

Naročnina se pošilja opravištvu „Slov. Gospodarja“ v Mariboru (Dompfarrhof). Najbolj prilično je denar pošiljati po nakaznicah (Postanweisung), ki se pri vsaki pošti za 5 kr. dobé. —

Prosimo pa, da se naročniki brž ko mogoče, vsekako **pred** novim letom oglasé, da se bo vedlo, v koliko iztisih da se naj tiska že prvi list, ki izide novega leta dan. Kdor se pozneje oglasi, si mora sam pripisati, ako se mu vsi iztisi dati več ne morejo.

Na tanko se naj zapiše kraj, kder naročnik stanuje, in poslednja pošta, pri kateri list dobiva.

Kdor ravno zdaj naročnine ne zmore, se pa naj nemudoma oglasi, da se mu list redoma pošilja; kdor se ne oglasi o pravem času, se mu list ustavi.

Vredništvo in opravištvó.

Poročilo

štajerskega dež. odbora

o njegovem delovanji od 1. septb. 1872 do konca septb. 1873.

Iz poročila, ki ga je dež. odbor deželnemu zboru predložil, naj povzamemo važnije stvari, posebno one, ki slovensko stran dežele zadevajo. Cesarsko potrjenje se je dalo vsem 24, lani sklenjenim deželnim postavam. —

Sole. Po sklepu dež. zbora dné 27. nov. 1872 se je za leta 1873, 1874 in 1875 po 1000 gld. dovolilo, da se za učence dež. mestjanskih šol štipendije ustanové, ubožni učenci pa z učnimi pripomočki podpirajo. Za preteklo leto se niso več štipendije napravile, marveč se je mestjanskim šolam v Judenburgu, Celji, Fürstenfeldu, Hartbergu in Radgoni — vsakej po 200 gld. podpore za ubožne učence poslalo. Za tekoče šolsko leto so pa ustanovljene sledeče štipendije: 3 za Judenburg po 80 gld., 3 za Celje po 50 gld., 4 za Fürstenfeld po 50 gld., 3 za Radgono po 50 gld., 3 za Hartberg po 50 gld. Ostanek se razdeli kot podpora.

Prošnja Ptujčanov, da se spodnja realna gimnazija razširi v gornjo gimnazijo, ter se že letos začne s 5. razredom, se za zdaj ni uslišala, ker je ni mogel dež. šolski svét vladi v potrjenje priporočati, češ, da menjka učiteljev, posebno jezikoslovnih, ker je popolna mariborska gimna-

zija celó blizo, število gimnazijskih učencev na Štajerskem se pa od leta do leta zmanjšuje.

Na podkovalnici in živinozdravniški šoli je bilo 1871/72 20 rednih učencev, t. j. izučenih kovačev: 8 Štajercev, 7 Avstrijancev, 2 iz Ogerskega, po 1 iz Koroškega, Českega in Moravskega. Po dovršenih 2 semestrih dostali so vsi preskušnje. Razun teh se je iz tehnike in medicine 53 poslušalcev udeležilo poduka v tej šoli. Učenci živinozdravniške šole imeli so priliko, opazovati 1613 bolnih živali raznih vrst. — Kljubu dvakratni prošnji deželnega odbora na ministerstvo poljedelstva se ni dovolilo, da bi se trije razredi napravili na živinozdravniški šoli, kar bi na leto kakih 3000 gld. stalo.

Sadjo- in vinorejska šola pri Mariboru. Prvo leto — do 28. febr. 1873 — bilo je 15 rednih učencev; trije, ki so že prvo leto poduka se udeležili, sprejeti so letos med redne učence. Podučevalo se je 16 ur v tjednu v vseh tvarinah, le — slovenščina nima mesta in tudi verski poduk ne. Zemljišče spoznavati so se učili pri drenažah, ki so se napravile, in pri kopanju prodnatega štepiha, ki je pa za nič. Bilo je treba več poprav pri stanovanjih, pozidala se je tudi nova hiša za vincarja v grajšinskem logu. Nakupila se je parcela 100 □ seznjev za 125 gld.

Prvi učitelj H. Kalman se je odpovedal službe, za 2. učitelja je začasno postavljen J. Koprivnik. Ravnatelj Herman Göthe, ki je bil 7. nov. 1871 začasno in scer na 3 leta v službo vzet, je zaradi svoje spretnosti v šoli in gospodarstvu že 1. febr. 1873 stalno službo dobil. — Stroškov za prihodnje leto je 20.794 gld., za 400 gld. več od letos.

Letos se je šoli pridružila bčelarska družba, ki oskrbuje zavodov uljnak. Proti temu, da ima družba uljnak v porabo in tudi kosec vrta s shrambami vred, mora učence v umni bčeloreji zastoj podučevati, kakor tudi vse stroške sama trpeti.

Národne šole. Razun ljutomerskega so vsi drugi okr. zastopi šolnino na svoj račun prevzeli. Od leta 1872 preostalo je in to závolj pomanjkanja učiteljev pri blagajnicah okr. šol. svetov 48.901 gld. 88 kr. deželne doklade, kar se je za l. 1873 prepisalo. — Za leto 1873 se je skoro vsem blagajnicam okrajnih šolskih svetov 334.760 gld. deželne priklade dalo; od te svote utegne sopet nekaj preostati za l. 1874. — Učiteljem se je po sklepu dež. zbora plača za 60 gld. povišala, tako da imajo po 660, 560 in 460 gld. Kljubu temu še pa vendar menjka 140 učiteljev, 63 šol pa praznuje zavolj tega, ker ni primernih šolskih prostorij alj pa menjka učiteljev. — Dež. odbor hoče pomanjkanju učiteljev v okom priti še z večjo plačo, ter je v ta namen dež. zboru predložil postavo zastran vravnjanja učiteljskih plačá. Morebiti da gospodje dosežejo svoj namen; velika škoda je pa to za — Kranjsko, od kodar je po

sporočilu dež. odbora že zdaj zarad večje plače mnogo učiteljev prišlo. Če kranjski dež. zbor ne more vsako leto povišati plače učiteljem, štajerski jih pa povišuje, utegne nastopiti pravo preseljevanje učiteljev iz Kranjskega na Štajersko, kar ni prav, ker jih bodo na Kranjskem toliko bolj pogrešali.

Število šol je v tem letu poskočilo za 78, vseh je zdaj 723, za ktere je treba 1272 učiteljev, plače pa najmanj 571.924 gld., vrh tega pa 19.560 gld. opraviških prikladkov, 12.000 gld. starostnih priklad in za 833 učiteljev in učiteljic á 60 gld. draginjske priklade, kar znaša 49.980 gld. Z vsem je torej za 1272 učiteljev treba 653.464 gld. Odbor se hvali, da so šole dobro bile obiskovane. — V podporo učiteljem, ki so šli dunajske razstave gledat, je d. o. izdal 3000 gld., po 40, 50 in 60 gld. vsakemu. — Odbor je silno vesel, da ima zdaj dež. šolski svet že pravico, 636 učiteljev imenovati. Zares napredujemo strašansko v — centralizmu! — Slednjič še nas slavni odbor razveseljuje s poročilom, da se bodo bremena ljudem, ki davke plačujejo, precej pomnožila, le da se šolske postave brž in v duhu državnih postav zvršijo.

„Allg. österr. Schulzeitung“ piše (štev. 31) med drugim tako-le: „Avstrija je sprejela moderno narodno šolo in jo po želji demokratov takraj in onkraj Litave za brezversko proglasila, ne brigaje se za nasledke, ki morajo iz tega priti. Starši, učitelji in odgojitelji se pritožujejo, da se pri mladeži kaže razbrzdanost in popačenost, kakoršna se poprej ni poznala in ne trpela; kajti doma in v šoli bil je pravičen strah, ki je edini in dobro skušeni pomoček, med družino in delalci neobhodno potrebni red ohraniti.

Ko se je konec šolskega leta v neki dunajski šoli šolski sklep obhajal, je rekel neki mladi, novošegni pedagog svojim učencem: „No, zdaj pa idite! Svojim staršem pa povejte, da so hujši od psov, ker se ti vsaj brigajo za svoje mlade, vaši starši pa ne!“ Ta mladi izobraževalec mladine je svoje otroke pač kaj dobro podučil o četrti božji zapovedi.“

V Mariboru se je gospod kateket mestne fantovske šole pritožil pri škofijstvu, da ni skoro več mogoče v kršanskem nauku otrok podučevati, ker je šolska mladež preveč razbrzdana. Pritožba je šla do mestnega šolskega sveta, odtod pa — učiteljem v roke, in učitelji, dasi sami paglavcev brez šibe več krotiti ne morejo, so skovali spomenico do mestnega šolskega sveta, v kateri se bahajo z najlepšim šolskim redom, kateketu pa očitajo, da ni svoji službi kos, in da si je sam kriv, če strahú v šolah ni!! — Po logiki teh učiteljev bi bili tudi pošteni ljudje krivi, da je toliko tatov in hudodelnikov po deželi!

(Dalje prih.)

Štajerski dež. zbor.

Prva seja. 26. nov. 1873. Deželni glavar dr. Mavricij žl. Kaiserfeld prične zbor z nagovorom, v katerem našteje naslednje stvari, ki čakajo deželnih zastopnikov:

a) Poprava srenjske postave, ker so se v praksi pokazale hibe pri sedanji postavi, ter se je pritožilo mnogo srenj zoper njene napake. Deželni odbor je postavil „po svojem“ pre naredil — pravi glavar; preverjeni smo pa, da ne bodo te nebitstvene poprave napak odpravile.

b) Vravnanje plačil dež. uradnikom, postrežnikom, učiteljem mestjanskih šol, kakor tudi profesorjem srednjih šol deželnih, ki imajo enako stati s profesorji državnih srednjih šol.

c) Vravnanje plačil narodnim učiteljem in odpravljenju šolnine, prav za prav le nadavek k deželnim prikladam namesto šolnine, tako da bode nadavek vse zadeval, šolnina je pa le nekte.

d) Pogodba z vlado, da prevzame država stroške za višjo tehniko v Gradcu. To se pravi: za njo bodo plačevali še tudi drugi, a ne samo mi, kar je prav, ker je na tehniki študentov iz vseh dežel.

To so poglobitviše stvari, o katerih bo sklepal d. z. v sedanjem zasedanju. — Potem omenja, da je grof Kotulinsky izstopil iz dež. odbora. Opomnil je potem 25letnice cesarjevega vladanja, ter povdarjal, da v zvestobi do vladarja in udanosti do Avstrije Štajerci za nobeno drugo deželo ne stojé. — Omenja tudi, da je vladarja ljubezen do narodov in ozir na moč države vodil pri vsem, kar se je ta leta sem zgodilo. — To vse je res, in veseliti nas še mora posebno to, da Blagotinšek Kaiserfeld ne govori več o „svinčnih podplatih“, ktere po njegovih mislih štajerski Nemci nosijo, ako ne morejo sami gospodovati kakor gospodujejo zdaj.

Dež. predsednik žl. Kubeck povdarja resno voljo vlade, podpirati deželni zastop pri njegovem delovanju, k čemur je treba lepe složnosti. Čemu le to omenja? Vsaj niso slovenski zastopniki več tako hudi! — V imenu vlade predloži načrt novih zemljišnih bukev.

Prvosednik, dež. glavar, poroča, da sta se grof Gleisbach in žl. Adamovič poslanstvu odpovedala.

(Prvi je vsled denarnega poloma vse svoje premoženje zgubil. Bil je čvrst steber ustavakom).

Potem se je bil sestavil odbor 5 udov (dr. Schloffer, dr. Schreiner, grof Attems, dr. Srnec in Karlon), ki je imel nasvetovati, kaj da naj dež. zbor ob priliki 25letnice cesarjevega vladanja stori. —

II. Seja 27. nov. Baron Čok v imenu tovaršev predlaga in zbor temu pritrđi, da se družinski red od 30. januarja 1857 prenaredi.

— Syz s tovarši predlaga in zbor pritrđi predlogu, da naj dež. odbor vladi željo dež. zbora izreče, da bi državnemu zboru brž ko mogoče predložila postave, po katerih se imajo železnice: Dunaj — Novi in Knittelfeld — Zaprešič in na Solnograškem delati, ker so te železnice deželi na veliko korist.

Posebni odbor za svečanost cesarjeve 25letnice je predložil in zbornica je brez debate enoglasno temu pritrđila: 1. Da dež. zbor v spomin 25letnice vladarstva cesarja Franca Jožefa I. napravi ustanovo z imenom: „Ustanova cesarja Franc-Jožefova“, obstoječa iz štipendij za štajerske učence in sicer na sledečih šolah:

Dve štipendiji vsaka po 300 gld. za tehnikarje v Gradci;

dve štipendiji po 150 gld. za učence na višji realki v Gradci;

dve štipendiji po 100 gld. za učence na višji realki v Mariboru;

šest štipendij po 100 gld. za dva učenca na I. in II. gimnaziji v Gradci, za enega učenca na mariborski, za enega na celjski gimnaziji, in za dva učenca na realnih gimnazijah v Ljubnu in Ptuj.

2. Da se poda deputacija 4 poslancev z deželnim glavarjem na Dunaj, cesarju sreče vošit in ga prosit, da sme ustanova Nja ime nositi, — kar se je vse zgodilo dné 2. decemb.

Zastran novih zemljišnih bukev je predlagal dr. Schreiner, da se naj načrt odboru 7 udov izroči, kar je bilo potrjeno; na ugovor Reuterjev se pa odbor ta dan ni volil, češ, da se je treba zastran volitve poprej pogovoriti.

Deželni proračun za l. 1874 se je po predlogu dra. Mihelna posebnemu odseku 12 udov izročil, ravno tako poročilo dež. odbora o sklenjenem računu za l. 1872.

Poročilo dež. odbora zastran vravnjanja učiteljskih plač in zastran šolnine se je po kratki razpravi po predlogu poročevalca dra. Flecka z 28 proti 17 glasom izročilo posebnemu učnemu odboru, v tem, ko je nasprotna manjšina 17 glasov stvar hotela izročiti finančnemu odseku. Lohninger je pri tej priliki rekel, da se mu ne zdi verjetno, da bi zbor s povišanjem plače zadostno število učiteljev pridobiti zamogel. — Nam se tudi tako dozdeva, kajti en stotak več ne bo zboljšal učitelju stanja pri sedanjih nepraktičnih šolskih razmerah.

Računski sklep in proračun o pokojninskem fondu za učitelje, preuredba občinskega reda in poročilo dežel. odbora o njegovem delovanju od sept. 1872 do konca sept. 1873 se izroči dotičnim odborom.

Slednjič so se volili 4 gospodje za deputacijo na Dunaj, kakor smo jih zadnjič naznanili.

Gospodarske stvari.

Da v kleti krompir ne gnjuje in se dolgo dober in zdrav ohrani, ni dobro, da se na velikih kupih pušča, boljše ga je razgrebsti in k večemu pol črevlja debelo ležati pustiti. Na razgrabljeni krompir položi se plast suhe slame, ki pa v 5—6 dnevih vsa vlažna postane, toraj jo je treba proč vzeti in z novo nadomestiti, dokler nič več mokra ne prihaja in suha ostane. Tako bo krompir zdrav in dober.

Spomladi ko krompir začne cime poganjati, zgubi dober okus in postane pust in neugodnega okusa. To se lahko odvrne, ako vsakemu krompirju, ki ga hočeš pristaviti kuhat, košček odrežeš in drugo k ognju pristaviš. Tako pripravljen krompir je okusen in rahel, odrezci pa se lahko živini dajo. —

Sadna drevesa z apneno vodo namesto z apnenim mlekom omivati je zelo koristno. Uspeh je izvršten in ne bode se lahko drevo našlo, kterege skorja bi bila gladkejša, čistejša in zdravejša od onega, ki si ga z opneno vodo omil. Napravi se pa apnena voda takole: Pogasi se blizu dva funta čistega apna na navadni način, potem se dene apno v 50 bokalov (pintov) vode, se prav dobro večkrat pomeša, dokler da je voda mleku podobna. Ta tekočina se potem pusti stati, da se apno vsede, vpokoji in čista voda na vrhu obstoji. Voda se odlije in z njo drevesa omivajo. To je že zato bolj priporočati, ker si delavec pri delu obraza in obleke z apnom ne oštrka, kar se pri rabi apnenega mleka zgodi; in torej je apnena voda priličnejša od apnenega mleka.

Pr. Ldw.

Gnojilo sadnim drevesom. Zdaj je zopet čas zemljo okoli sadnih dreves odkopavati in jim pognojiti. Ne moremo dostikrat svoje bralce na potrebo tega gnojenja opominjati, ker je tako jasno kakor beli dan, da tudi drevo s časom vse sebi koristne in redivne delce iz zemlje, na kateri stoji, posrka, in da nima odkod kaj, da bi sebe redilo in vrh tega še obilen sad prineslo. Treba mu je tedaj redila po gnoju in odpiranju zemlje podajati. Pa ni zadosti samo za črevelj široko okoli debla zemlje odkopati in odpreti; bolj na široko to storiš, bolje drevesu koristiš. Na odkopano zemljo natrosi dobrega gnojja, da čez zimo tu leži in se redivni delci po vlagi v zemljo zavlečejo. Spomladi se jame zopet zagrebejo in drevo ti bode trud z obilnim sadjem povrnilo, ako cvetja druga uima ne zaduši.

Proti opeklini je neki najboljše zdravilo: vinski cvet (spirit). Ravnaj takole: Ako si se opekeli, vzemi vinskega cveta ter namaži si opeklino, ali

še boljše: drži opečeni del v cvetu in bolečina bode na mah ponehala. Ako pa hočeš, da cvet dobro deluje na rano, ne smeš v kópanju rane prejenjati (če je rana velika), predno rudeča opeklina ne pobledi, ali dokler nastali mehur ne pokne, kar se gotovo v 6—10 urah zgodi. To zdravilo se rabi s posebno dobrim vspehom pri otrocih, paziti je le, da cvetni duh preveč v otroka ne puhti, ker ga lahko omami. G. L. Z.

Dopisi.

Iz Gradca Govor slavnoznanega našega poslanca g. Hermana, katerega nam je „Slov. Gosp.“ v natančnem prevodu v 48. številki prinesel, se v krogih tukajšnjih Slavjanov različno sodi.

Ogromna večina pa, in k ti spada takrat tudi množina Hermanovih nasprotnikov, priznava našemu poslancu izvrstno zgovornost, pogum, iskrenost in doslednost.

Slovenske narodnjake sili ta govor, da priznavamo neomejeno in brezizjemno Hermanove zasluge za naš narod, da občudujemo njegovo značajnost in djansko doslednost. Koliko grde nehvaležnosti so že naši liberalci prav nepremišljeno, rečem, brez vsacega vzroka g. Hermanu skazali, g. Herman pa gre mirno svojo pot, kakor poprej, in se za naše narodne pravice poteza; vkljub tej nehvaležnosti ostal je zvest boritelj tlačnega našega naroda. Da pa g. Herman po drugi poti in z drugimi sredstvi reševati hoče svojo nalogo, kakor to želé liberalci, gotovo njegovih zaslug nikakor ne krajša.

S svojim govorom je vničil vse sumničenje svojih slov. nasprotnikov, postavil je na sramoto vse tiste spodnještajerske dohtarčke, kateri so hoteli — iz same ljubezni do naroda (!?) — našemu ljudstvu političnega prvenca namesto te skušene, izvrstne moči nasiliti. Mislim, da bi se g. dr. Ploj težko kedaj s takim možatim, izvrstnim govorom mogel ponašati.

Sklepam pa s tem, da rečem: pri nas Slovincih tukaj je priznanje, katero si je g. Herman pridobil s svojim govorom, občno, kakor je občno tudi to mnenje, da nemško časnikarstvo, neizjemši tudi „tagespošte“, s svojimi strastnimi napadi na Hermana kaže le, da je Herman z ostrim nožem svojega bistrega uma globoko segel v rano, za katero Avstrija boluje.

I. Iz Radgone 25. nov. (Korenjaški Slovinci kljub nemškutarskim šolam). Štajerski Slovinci imamo tukaj na ogrski meji pet vesi, ktere loči od druge naše zemlje bistra Mura; stojijo namreč na njenem levem obrežji, in spadajo v župnijo radgonsko. Njih imena so: Poterna, Zetinci, Dedonci, Cankovci in Gorica. Te vesi so nam jasen dokaz, kako trdnega življa je Slovenec. Že nad dve sto let, kar se nahaja v Radgoni šola, ki po učiteljih Nemcih in nemškutarjih dela na

to, ponemčiti te naše slovenske brate. Ne smejo uživati dobrote, katero vživa vsak Turčin in Kitajec, da bi se učili brati, pisati, računati in popevati v milem domačem jeziku; ne smejo slišati iz ust učiteljevih slovenske besede.

Otroci, potisnjeni z nemškimi v iste sobe, si morajo brž iz začetka v glavo vtepati tujo govornico. Prepuščeni so le milosti kakega rodoljubnega duhovnika, kateri jim mora razlagati naše črke, ako želi, da se mu učijo in ob enem razumijo katekizem v domačem jeziku. Ali vam ni to križ in nadloga — ali ni to za šolske oblasti in za učitelje sramota? Že večkrat poprej, in slednič tudi leta 1871 so prosili odbori vseh občin, naj bi se slovenski otroci podučevali tudi v slovenščini; toda vse je bilo bob ob steno, vselej je nada zavolj upornosti učiteljev splavala po vodi. Tudi zdaj pri novi dobri plači jim je za Slovence mar, kakor za lanski sneg.

A glejte — pri vsem tem niso ponemčili ne enega kmeta, — vse vesi ostale so vrlo slovenske in nahajajo se v njih celó marsikteri rodoljubni možaki. Pridržali so z večema tudi pošteni slovenski značaj; odlikujejo se po premožnosti, delavnosti in miroljubnosti. O tepežih in vlačugovanji se ne sliši med njimi. Zatorej vsa hvala takim Slovincem!

Ena še bodi o njih povedana. Potrncani so posebni korenjaki. Imajo pri starem „Ožebeti“ svojo krčmo, in le, kadar jim ta ceno vina previsoko nategne, poskrijejo se mu časih na bližnjo ogrsko „golibo“. Nedavno zažuga pa Ožebeti velika nevarnost, hoče mu pred nosom neki sosedni želar odpreti drugo krčmo. A dobro so mu jo zasolili naši Potrncanji. Hitro so po koncu, oče občinski predstojnik na čelu, vsi se branijo, kakor sršeni za svojo priljubljeno Ožebetovo krčmo, češ, ako imamo dva gostilničarja, ne bo mogel nobeden prav živeti, vino bo slabše ko je zdaj, in kdo bo dve krčmi nadzoroval in za red pri njima skrbel? Iz občine gre reč k okrajnemu glavarstvu, od okrajnega glavarstva do cesarske namestnije v Gradec, od namestnije do ministerstva na Dunaj — in glejte — zmaga je na strani Potrncanov in njihovega Ožebeta, — druge krčme v vesi ne sme biti. Nauk iz te prigodbe pa je: kder je razumnost, srčnost in edinost v vesi, — srečna taka ves! Mnogo spačenosti in škode se obrani. Krčme so mnogokrat gnjezda hudobije in greha, čim manj jih je, toliko bolje za ljudi. Storitve Slovenci po izgledu korenjaških Potrncanov!

Iz Ljutomera 7. decembra. Kakor po celi Avstriji obhajala se je tudi tukaj svečanost 25. obletnice vladanja našega svetlega cesarja Franca Jožefa I. O 9. uri bila je v farni cerkvi slovenska sv. meša z godbo in strelbo možnarjev, končana s pesmijo: „Bog ohrani nam cesarja“, kar je obilno množico in šolsko mladež k udanosti in ljubezni do Njih Veličanstva povzdigovalo. Potem je bila še blagoslovljena zastava ljutomerskega

gasilnega društva; za botro alj kumico bila je gospa našega župana g. J. Šteyer-a.

O poldne imeli so cerkveni godci in peveci v farovžu mali obed za svoj trud, (kot domači tržanje namreč plačila ne zahtevajo), pri kojem so se z neutrudljivim oskrbiteljem, č. g. Ozmeem in ostalimi č. gg. duhovniki pošteno in dobro imeli. —

Vpletali so se mali govori in napitnice po namenu svečanosti, navduševala se je godbena družba k blagovoljnemu udeleževanju pri božjih službah v prihodnjich*).

Na povabilo občje spoštovanega župana gosp. Jožefa Šteyer-ja bila je pri Lorber-ju skupna večerja, kder se je soba vsestranskih oseb našega trga napolnila. Komaj 1 uro so bili veseli skupaj, kar nastane krik: Ogenj! Na gornji strani trga je gorelo posebe stoječe poslopje gosp. Kavčiča (pred Pešl), v katerem je pod trdo kriti strehi bilo slame in sena nakladano. Ljutomerski gasilci že dobro vajeni so se neutrudljivi skazali, da se njim kakor njih načelniku, g. Ivan Štajer-u, očitna hvala pripoznati mora. Po ukročenem požaru, ki je — hvala Bogu — samo na svojem mestu ostal, vrnili so se povabljeni zopet k Lorberju, in nadeljevala se je veselica.

Sledele so napitnice, svečanosti primerne, na svetlega cesarja, cesarico; na tukajšne uradnike, ljutomerske tržane itd., vendar samo po nemškem. —

Da v tako zvani „nemški“ gostilnici,**) tudi slovensko čast reši, vstane tržan in knigar g. J. D. H. in govori po slovensko; razloži pomen svečanosti, primerjaje Avstrijo z različnimi narodi ulnjaku, kder se različne čbelice vsakega panja zvesto svoje matice držé, in v lepi složnosti strd nabirajo, da se panj polni. Tako bi naj vsak narod v Avstriji svoje pravice imel, vsi pa v prid občne domovine delali. Govornik je napil svetlemu cesarju, Nja svetli soprugi cesarici Elizabet-i, gg. uradnikom in gasilnemu društvu ljutomerskemu in „živio“ se je po celi dvorani gromovito odmeval. — Omeniti moram pravicoljubnosti našega župana g. J. Šteyer-a, ki je ohranil mir in red, kadar so posamni, v političnem življenji še nezavedeni nemškutarji, svojim šumečim godrnjanjem slovenskega govornika v začetku hoteli ustavljati.

Sledele so še napitnice druge, ter se spominjal napredek ljutomerske vinoreje, kot najmočnejšega živca našega okraja, želja po železnici iz Beča v Novi, kakor tudi „naj bi se mladina v vinoreji“ skoro podučevati začela, kar je učitelj g. B. Prnišek po nedeljah storiti obljubil.

Tudi ubogih se ta dan od strani naše občine ni pozabilo.

*) Po že dolgo izostali cerkveni godbi je namreč denes bilo ljudstvo v cerkvi in na trgu veselejšega obraza.
Pis.

***) Vsaj je „lorber“ vendar kozmopolitično blagó!
Vredn.

Iz Laporske fare. (V črne bukve s Zableškima volilcema!) Pohvalili ste 3 naše vrle volilce, ki so res vse hvale vredni. V črne bukve pa zapišimo dva volilca iz Zableške srenje, ki sta za Seidlna glasovala. Ti ljudje čisto nič ne berejo, zato pa tudi v svoji nevednosti stopijo na tisto stran, kder kričači najhujše delajo. — Da slovensk kmet namesto prebrisanega domačina, g. Pajka, voli Nemca, penzioniranega oficirja, to meni, prostemu kmetu, v glavo ne gre. Ker Seidl naših narodnih in tudi kmečkih potreb dobro ne pozna, je po moji pameti njega voliti toliko, kakor da bi mene, prostega kmeta, v veliko bolnišnico, kder je raznovrstnih bolnikov, za zdravnika postavili, ko ne umem druga kot kmečko delo.

Vprašam vaju, Zableška volilca, s čim se vama je Seidl tako silno prikupil, alj kaj je že dobrega za nas kmete storil? Se vama morebiti sedanje postave, ktere je Seidl pomagal kovati, tako močno dopadejo? Je li dobro, da se sme vsak capin brez dovoljenja ženiti, in če ne more z družbo, ki mu sčasoma naraste, pošteno živeti, gre potem krast, srenja pa mora za nja zarod skrbeti? Se vama dopade, da tatove in hudodelnike v ječah — brez vse druge kazni — za naš krvavi denar dobro pitajo? Je vama ljubo, da imamo leto za letom več davka, in da se mora, če ima kdo pri gosposki kaj opraviti, veliko več plačevati ko nekdam? So li šole zdaj boljše, ko je Seidl pomagal, da so se od cerkve odrgale? — To in marsikaj druga si premislita, in potem recita, ali sta prav volila? Kmet.

Slovensko slovstvo.

Iz gornje Savinske doline.

„Tomaža Kempčana Hoja za Kristusom“ v čveterih knjigah. Drugi pomnoženi natis. — Tako stoji na čelu lepi knjižici, ki je ravnokar v Mariboru prišla na svetlo. Nismo bili kmalu kakih molitvenih bukev tako veseli, kakor teh, ki so nam jih gg. bogoslovci lavant. semenišča na novo preskrbeli. Slovencem sicer, hvala Bogu, ne manjka molitvenih bukev; „Sl. N“ oponaša celó naši duhovščini, „da piše, če je veliko, le kake molitve“. Po naših mislih sme duhovščina na tako oponašanje od te strani le ponosna biti.

Dokler je prava pobožnost naj zlahnejši cvet duševnega življenja, je potreba bukev, ki so za premišljevanje pripravne in ljudstvu primerne. Zato je bila kaj srečna misel, Tomažu Kempčanu, čegar ime je po vsem krščanskem svetu znano, dati novo slovensko obleko. „Sl. Gosp.“ je že lani bil svoje veselje nad njo na tem mestu izrekel, in pobožno ljudstvo ga je s tem pokazalo, da je ves prvi natis še pred leta dni pokupilo. Ko torej novi natis teh bukev slov. ljudstvu nazna-

njamo, smemo reči, da jih bo, — zdaj šteje 452 strani — vsakdo vesel, kajti v tej obliki ustrezó vsem pravičnim željam. Beseda v prestavi, čeprav se drži strogo izvirne besede, je po vsem gladka, slovenska, in tisek, kar prvokrat ni bilo, je brez pogrškov. Molitve in pesni, ki so pridejane, so dobro izbrane, večjidel take, ki so pri očitni službi božji v navadi; v tem natisu najdeš tudi molitve za in pri bolenikih, kar mu daje posebno vrednost. Če kaj, pogršamo le kratek navod k premišljevanji, kakor ga je bil preč. g. spiritual J. Bohinec, ki je bil, kolikor vemo, duša vsega podvzetja, obljubil. — Z zapopadkom se po vsem ujema zunanja oblika. Priporočamo torej bukve izlasti čest. duhovščini, da jih med ljudstvo razširja, katero jih, kakor iz lastne skušnje vemo, kaj rado prebira. Ceno bukev, in kje da se dobé, glej v naznanilu na zadnji strani prejšnje številke „Gospodarja“.

Politični ogled.

Za avstrijskega zastopnika pri papeževi stolici je izvoljen grof Paar, pošten katoličan, kar se našim liberalcem v nosove kadi, ki bi najrajše imeli, da Avstrija zastopnika v Rimu več nima; alj če ga že ima, da bi vsaj — Bismarku po volji bil. —

Gosposka zbornica je skoro enoglasno sprejela odborov predlog, da se tudi na akcije, ki nimajo pupilarne varnosti, t. j. na borzne akcije sploh, posojilo dati sme v gotovini. Ker je ta sklep nasproten onemu zbornice poslancev, je bila 10. t. m. izredna seja drž. zbora, v kterej bo brez dvoma ustavaška večina pristopila sklepu naših „velikašev“, ker je to že storil gospodarski odbor s 77 proti 8 glasom. Torej živila borza in njeni patroni!

V nekterih dež. zborih se godijo prav važne reči. V štajerskem, o katerem po steno-grafičnih zapisnikih sicer pozneje, pa tem popolniše poročamo, je grof Platz od „pravne“ stranke stavlil predlog, da se sestavi poseben odbor, ki bo prevdarjal uzroke vedno večje nevarnosti.

V Kranjskem dež. zboru se je v 2. seji bralo pismo g. dra. Coste, v katerem se je odpo-vedal deželni komisiji za vravnavo zemljiškega davka, ker se po njegovem prepričanju ne izvršuje stvar deželi na korist, on pa temu braniti ne more. Potrdila se je sicer predlanska volitev Kaltengerja in Suppana, pa dež. zbor je sprejel resolucijo dež. odbora, da oficirji izvan službe, ki nimajo v Ljubljani domovinske pravice in tukaj tudi davka ne plačujejo, nimajo tudi volilne pravice. — V spomin 25letnice cesarjevega vladarstva se predlaga Franc Jožefova ustanova, po kateri se dá vsako leto 600 gld. podpore obrtniškim šolam.

V Goriškem dež. zb. je tudi oglašil poslanec Pagliaruzzi svoj izstop iz dež. komisije za vravno zemlj. davka, ker so vladni opravniki pri okrajnih in dež. komisijonih proti postavi delali. — Učiteljem se imajo plače zvišati, otrokom pa leta šolskega obiskovanja znižati.

V Moravskem dež. zboru je 27 federalističnih poslancev izročilo tehtno spomenico zoper postopanje ustavakov, odkar so po raznih krivicah umetno večino zadobili, dež. glavar pa ni pustil brati spomenice niti ne sklepati o tem, alj se naj bere. Dr. Pražak in grof Belkredi sta ustavakom ostre levite štela; brž ko ne bode vseh 27 poslancev svoj mandat položilo.

Na Českem je 29 mladočehov, katerim se je še 30. pridružil, poslanstvu v dež. zbor se odpovedalo, ker je večina českih poslancev odločila, ne vstopiti v dež. zbor. Volilci bodo pri novih volitvah pokazali, ali odobravajo politiko „starih“ ali „mladih“. Liberalizem dela razpor povsod.

Poljski federalisti so proti direktnim volitvam protest v dež. zboru oddali, ker so dir. volitve v nasprotju s §. 16. deželnege ustava, po katerem dež. zbor poslance pošilja v drž. zbor. Protest je izročen odboru 9 udov in je osupnil duhove od Lvova noter do Dunaja. Enako izjavo dala je federalistična stranka v dež. zboru v Lincu. — Iz tega se vidi, da je prav zarad dir. volitev ustavna zmešnjava še večja.

Ogersko. Novi finančni minister se še našel ni in ga bo tudi težko najti, ker je denarni stan precej brezupen. Država ima dolgá za 454 milijonov, ter potrebuje na leto za obresti in za amortizacijo (odbitek dolgá) nad 15 in $\frac{1}{2}$ milijona. K skupnim stroškom mora Ogersko na leto plačevati $32\frac{1}{2}$ milijona, tako da je treba — brez vseh drugih upravnih stroškov — na leto v roke vzeti 48 milijonov gotovine! To so trde hruške! Deakova stranka si ne more iz zadrega pomagati, ker ne zmore mož, ki bi ministerstvo prevzeli, zatorej se bo skušalo pri drugih strankah najti sposobnih mož.

Razne stvari.

Mesečni izkaz „banke Slovenije“.

Požarni oddelek.

Stanje dné 31. oktobra 1873: 14062 polic, 43,577.921 gld. zavarovane istine, 420.232 gld. 26 kr. premije.

30. nov. 1873: 15.220 polic, 46,697.187 gld. zavarovane istine, 457.347 gld. 62 kr. premije. — Prirastek: 1158 polic, 3,119.266 gld. zavarovane istine, 37.115 gld. 36 kr. premije.

(Nesreča po požaru.) V ponedeljek 1. t. m. je posestniku Jož. Dušiču v Pavlovsi Pišečke fare pogorela parna, hlev živinski in svinjski in še le lansko leto zgotovljeni veliki kozolec; potem pòd z „ahkerjem“ vred. V teh shrambah bilo je sena

in druge klaje za živino, in tudi gospodarsko orodje; v ahkerju pa je bilo mnogo spravljenega žita. Razun nove hiše ni ostalo ničesa! K sreči je bil ogenj o poldne, ko je bila vsa živina na paši. Nesreča je zdaj tem hujša, ker ni bil posestnik zavarovan. Otetí ni bilo mogoče nič, ker je razsajal ravno ta dan strašno hud vihar. — Gospodarji, ne odlagajte vendar zavarovanja svojih posestev! In če vam v ta namen priporočamo zavarovalnico „Slovenijo“ v Ljubljani, storimo to zato, ker želimo, da postane domača slovenska zavarovalnica prav krepka naprava.

(Zgubljen fant.) 20. novembra je pobegnil 12letni fantek Jakob Skledar iz Makolske fare iz očetove hiše in nihče ne ve, kam bi bil šel. Naj blagovoli, kdor zanj zve, posebno so prošeni čč. gg. duhovniki in župani, ga č. g. župniku v Makolah naznaniti.

(Spemembe v Lavantinski škofiji). Fara Kapelle pri Brežicah je podeljena č. g. Andreju Repiču, provizorju pri sv. Antonu na Pohorji. — Izpraznjena fara gornje š. Kungerti pri Mariboru se bode začasno oskrbovala po g. Svečinskem župniku. — G. Franc Ozmeč je farni provizor v Ljutomeru; za 2. kaplana v Ljutomer pride g. Martin Meško, kaplan pri sv. Petru poleg Radgone, na njegovo mesto g. Juri Cobelj, kaplan v Slivnici pri Mariboru. Č. g. Jož. Hajšek postal je župnik pri sv. Antonu na Pohorji.

Loterijske številke:

V Trstu 6. decemb. 1873: 90 41 28 82 44.

Prihodnje srečkanje: 20. decembra.

1—3

RAZGLAS

zastran štípendij za sadjo- in vinorejsko šolo v Mariboru.

Dné 28. februarja 1874 se konča tekoče šolsko leto na **deželni sadjo- in vinorejski šoli pri Mariboru**, ter ste za oddati dve deželni štípendiji po 120 gld. na leto za to šolo.

Prosilci za te štípendiji morajo dokazati postavne lastnosti, če hočejo vstopiti v to šolo, namreč: da so vsaj 17. leto dovršili, da so krepkega telesa, zdravi, na dobrem glasu, samičnega stanú in da umejo one stvari, ki se v národnih šolah učé; da so na Štajerskem doma, in kakošen da je stan njih premoženja. Priložiti se mora tudi spričevalo, da so za to šolo sposobni, kar jim spriča ravnateljstvo te šole, ko se o njih vednostih po skušnji poprej prepriča.

Prošnje se naj do 10. januarja 1874 vložijo pri štajerskem deželnem odboru.

Od štajerskega deželnega odbora.

V Gradci dné 3. decembra.

Razpis službe.

Na 3razredni šoli v **Makolah** ste spraznjeni službi drugega učitelja s 400 gld. in podučitelja s 300 gld. plače in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se vložijo do 31. prosinca 1874 pri podpisanem.

Krajni šolski svet v **Makolah**
dné 9. grudna 1873.

Jakob Žorman,
načelnik.

1—3

Izvrstnih mladih sadnih dreves

več tisoč — na izbiro plemena in jakosti — se dobi

 v gradu na Račjem.

(Post- u. Eisenbahnstation Kranichsfeld.)

Marija Denike,
grajšakinja.

3—3

V najem

se daje hišno poslopje s šterimi izbami, vrtom in hlevi tik farne cerkve Polzelske, izvrstno pripravno

 za štacuno

s kramarskim in specerijskim blagom, ker v bližnjih treh farah štacune ni.

Poprašati je pri Polzelskem č. g. župniku **A. Balon-u**, poslednja pošta: **Sv. Peter pri Celji.**

3—3

Naznanilo.

Vsem častitim cerkvenim predstojnikom in cerkvenim odborom podpisani spodobno naznanja, da stanuje to zimo v **Mariboru**, in sicer v gradu, števil. 1, v 2. nadstropji pri g. Murmaier-ju.

(Burg Nr. 1, 2. Stock.)

S srčno zahvalo za dosedanje zaupanje se priporočam tudi za naprej.

Thomas Fantoni,
ma'ar.

1—2

Za božične praznike in novo leto vezila.

(Zaloga zlatnine in srebernine.)

Ker se bližajo svetki, drznem se čast. občinstvo pozorno storiti na svojo bogato in z novim blagom preskrbljeno

zalogo zlatnine in srebernine,

ter priporočam posebno: naprsnice (broše), naročnice, naprstke, kambice (obročke za ključe), jedilno orodje za odrasle in otroke, zajemnice za smetano in juho, cedila za čaj, kleščica za sladkor, obročke za obrisala, kozarčke za jajca, solenke, skledice za sadje in sladkor, goršičnice, tabakire, srebrne in zlate svetinje, obrobke iz granata, zlata in srebra, nališpane naročnice, zlate naušesnike in naušnice, zlate in demantne prstane, zlate in sreberne verižice za gospode in gospé, križce iz zlata in srebra i. t. d.

Vse najnovejšega dela in na poljubno izbiro.

V zalogi imam tudi

raznoverstne stvari iz novega najlepšega srebra,

vse s kolkom poročstva, ki so tudi za vezila prikladne.

Naznanjam tudi, da sprejemam vsa **popravila**, spadajoča v moj posel, **graviranja** (vrezovanja) in **pozlačenja** v ognju.

Dragotine, staro zlato in srebro
kupujem alj zamenjavam.

Naročila od zunaj se takoj zvršujejo.

Pri tej priliki se ob enem častitemu občinstvu zahvaljujem za obilno zaupanje, ki se mi je v kratkem času mojega poslovanja skazalo, ter zagotavljam, da si bom po vseh močeh prizadeval, to častivno zaupanje si ohraniti.

Henrik Schön,
juvelir, zlatar in srebrnar
v **Mariboru,**

v spodnji gospóski ulici, pri g. Grubič-u (poprej Eisl-nu) števil. 105.

1—3